List 43. **NOVICE** Tečaj XL.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 25. oktobra 1882.

Obseg: Kdo je kriv opustošenja gozdov na Kranjskem. — O moštu iz sadja. — Poziv vsem čebelarjem in prijateljem čebelarstva na Gorenjem Koroškem in na Gorenjskem. — Sir varovati plesnobe. — Sode in čebre snažiti. — Tehnično poročilo k projektu o izsuševanji ljubljanskega močvirja. (Dalje.) — Naša živinoreja. (Dalje.) — Spomini na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881. (Dalje.) — Obravnave iz deželnih zborov. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kdo je kriv opustošenja gozdov na Kranjskem.

V Vašem cenjenem listu čitam uže od leta 1870. izvrstne članke o zboljšanji gospodarstva pri gozdih in pogozdovanji Krasa, katere priobčuje marljivi in naše razmere dobro poznajoči gospod Fr. Padar v Postojni. Ni dolgo tega, kar sem se s tem vsestransko izobraženim gozdarjem o sledečem pogovarjal:

„Dokler niso bili gozdi od grajščin občinam oddeljeni, so kmetje imeli pravico, sekati les, katerega so jim odkazavali grajščinski gozdarji v grajščinskih gozdih. Ker je bil ta les blizo kmetijskih domačij, so bili opravičeni s tem zadovoljni in to tem bolj, ker jih ni vožnja lesa iz gozda toliko stala. Na enakih prostorih se jim je toraj les leta in leta odkazoval in čestokrat so tudi grajščine na teh prostorih les jemale. Bili so uže precéj izsekani, večkrat tudi opustošeni, ki so se po dovršeni odvezi odstopili občinam. Na ta način je veliko občin v last dobilo obsežne prostore prazne, ali pa z mladim drevjem zaraščene, kateri bodo komaj čez 40 let nekaj dobička donašali.

Zadolženi, večkrat slabi gospodarji so komaj čakali, da je prišel gozd v njihovo last, in ker je bilo dovoljeno, so si ga med seboj razdelili tako, da je skoro povsod vsak kmet dobil po dva do tri male dele. Ko je bilo to storjeno, so eni prodali svoj les lesnim kupcem za izsekati, drugi cele gozdne dele v last itd. Našel sem planjave, pravi omenjeni gospod, ki so bile pred tremi leti najlepši črni gozd. Ko sem pri pregledu vprašal kmete, kje imajo svoje deleže, jih niso mogli razločiti, kajti 50 gozdnih delov je bilo na golo posekanih, bil je celi svet le ena planjava brez vsakega mejnika.

Izvzemši malo številce bolj štedljivih posestnikov, kateri so s prodajo gozda ali lesa resnično dolgove plačali in si vsaj za trenutek nekoliko opomogli, so drugi denar, prejet za prodani les, zapili, pogostoma pa zaigrali!

Ako je bil kak posestnik bolj previden in je hotel varovati svoj gozd, tega ni mogel; ker je mejaš svoj del posekal, moral ga je tudi ta, kajti drugače so mu vetrovi pokončali ves del. In tako so se jeli drug na druzega izgovarjati in nagloma je bila vsa gora gola, pripravna za prihodnje vojaške vaje.

Političnim oblastim se je o tem početji malo ovadilo, kajti tisti čas še gozdno-policijski organi niso bili potrebni. Gozdna postava je uže 30 let stara, pa le v malo slučajih se je oziralo na njo. Še le ko se je c. k. deželni gozdni nadzornik nastavil, se je jela ta postava bolj rabiti. Pa še onikrat so mnogi izobraženi djali, da deželnega gozdnega nadzornika ni treba. Ali v kratkem času se je očitno pokazalo, koliko se je grešilo, ko se ni nobeden za izpeljavo gozdarske postave pečal. Gozdnemu nadzorniku se je toliko gradiva nakupičilo, da mu sam ni mogel kos biti in nastaviti se je moralo še drugo gozdarsko osobje. Gozdi se pa še vedno pustošijo. Gospodar vsako leto nekaj lesa iz gozda proda in ker se za umno gospodarstvo ne zmeni, polagoma vse debeleje drevje poseka in goli svet mu ostane.

Iz tega je razvidno, da

1) opustošenja gozdov so deloma krive grajščine;

2) oni krogi, kateri so privolili, da so se gozdi na drobno, to je, na posamezne posestnike razdelili in se gozdna postava ni izpeljala;

3) revščina, katera je na kmetih uže neznosna in sega tudi v više kroge.“ Resnicoljub.

O moštu iz sadja.

Ker je letos posebno dobro leto za sadje, zna marsikomu vstreženo biti, ako tudi mi spregovorimo besedo o tej stvari.

Mnogo se je uže pri nas storilo za sadjerejo po domačih sadjerejcih, mnogo po marljivih učiteljih, prav mnogo po domoljubni naši duhovščini, kmetijske družbe in vlada mnogo so uže pospeševale sadjerejo z odlikovanjem pridnih sadjerejcev, s podukom in z denarnimi podporami, pa še mnogo mnogo je storiti v tej zadevi.

Kdor si je ogledal druge dežele in tam videl porabljen vsak prostorček za vsakovrstno sadje; kdor je videl, kako se drugod drevju streže s snaženjem, obrezavanjem, gnojenjem, okopavanjem, kdor je videl, po koliko se tam pridelava sadja, kako drago se prodajajo tam leto za letom žlahne vrste sadja in po koliko ga še ostaja za domačo rabo in za mošt, kateri jim pri gospodarstvu po vsem nadomestuje vino, ta tem bolj pre-

vidi' koliko je primeroma pri nas še storiti za sadjerejo samo in za najboljšo porabo sadja.

Danes hočemo spregovoriti samo besedo o pripravljanji mošta iz sadja, in to po spisu badenskega dr. Neslerja, ki priporoča:

Gnjilo sadje posebno tedaj skrbno odpravljati, ako se namerava mošt iz sadja delati za kupčijo, ker gnjiloba pouzroči mnogokrat neprijeten okus pri vinu in da kasneje postane kalno.

Pri trdem sadji priporoča se, da se pusti toliko poležati, da se zmedi, ker se potem bolje razkosa in bolje iztlači.

Železo mora se odstraniti, posebno je paziti, da se ne zgubí žebelj med razbito sadje ali da se ne pusti notri lopata ali drugo železno orodje. Ako bi bili pri sodovih vraticah železni vijaki, morajo se osnažiti, posušiti in dobro z lojem namazati. Ako bi železo prišlo v mošt, postane kasneje zelen, siv ali črn.

Čem bolj se razkosa, ali še bolje, razmečká, tem več in boljšega mošta se izdela; nekateri mlini, ki sadje samo razkosajo, niso pripravni.

Poziv

vsem čebelarjem in prijateljem čebelarstva na Gorenjem Koroškem in na Gorenjskem.

V našem širnem cesarstvu se težko nahaja dežela, ki bi imela toliko in tako dragocene strdi, kakor ravno z najbolj mnogovrstnimi planinskimi cvetlicami olepšane livade na Gorenjem Koroškem in na Gorenjskem. Namestu dokaza za to trditev navajamo samo, da v Avstro-Ogerski nikjer ni čebelarstvo tako razširjeno, kakor ravno pri nas.

Tudi se ne dá tajiti, da pridelujemo vsako leto veliko, prav veliko strdi; a ravno tako znana je pa tudi splošna pritožba, da svoje strdi ne moremo prodati primerno njeni vrednosti.

Vzrok temu je dvojen. Prvič je naša po stari šegi pripravljena strd le malokdaj sposobna za na mizo, ker ni tako čista, kakor druga po novih strojih pripravljena. Drugič se morajo čebelarji v omenjenih krajih tako rekoč v lastni strdi utopiti, ker je ne vedó kam prodati in ker je posameznemu skoraj nemogoče dobiti si kupca.

Temu se zna in mora priti v okom s tem, da se vsi čebelarji na Gorenjem Koroškem in po Gorenjskem zedinijo v močno društvo, katerega naloga bo, domačo čebelorejo sedanjemu stanju čebelarske vednosti primerno povzdigniti, na drugi strani pa posredovati za primerna trgovišča in tako spraviti pridelek naše čebeloreje dražje v denar, kakor tudi našo gorenjsko oziroma gorenje-koroško planinsko čebelo, ki velja povsod za najpridnejšo (vzgledno), za majhen denar vpeljati v druge kraje.

Čebelarji in prijatelji čebelarstva! Spominjajte se izreka našega vladarja: „Z združenimi močmi!“ Da, le z združenimi močmi nam bo mogoče to doseči, kar je posameznemu nemogoče.

Tako, vsem čebelarjem v omenjenih deželah enako važno in koristno društvo, snovalo se bode še to leto, in sicer 23. novembra, v kateri dan pridejo najimenitnejši čebelarji in prijatelji čebelarstva v Zgornji Trbiž (Hotel Gelbfuss, dopoludne ob 10. uri).

Pa ne samo taki, ki se s čebelarstvom na debelo pečajo, so povabljeni k shodu, ampak sploh vsi, katerim je čebelarstvo pri srci, vsi, kateri spoštujejo čebelo kot domačo živalico, vsi, katerim sladi življenje s svojo pridnostjo, vsi so prav prijazno povabljeni, da se udeležé tega shoda in pripomorejo ustanoviti društvo čebelarjev iz Gorenje Koroške in iz Gorenjskega.

Ob enem se bode pri tem shodu kazalo, s kakimi pripomočki delajo čebelarji po drugih deželah in kako si vedno pridobivati boljše dohodke; — razkazovala se bode strdena prača (Honigschleuder), ponarejeno satovje, hišica za matico in več druzih novosti v čebeloreji.

Vsi p. n. prijatelji čebelarstva, ki se hočejo udeležiti shoda, naj si naročé vstopnice pri podpisanem odboru pismeno, ali pa v dan shoda osobno.

Ponavljaje povabilo vsem tistim, ki se zanimajo za čebelarstvo, prosimo, da na primeren način vse njim znane čebelarje za to vnemajo, in znamvamo s polnim spoštovanjem

Začasni komité:

Jan. Einspieler l. r., župnik v Ukvah; M. Dragan l. r., poštar v Weissenfelsu; Mih. Štrukelj l. r., župnik na Goriškem; Jan. Toman l r., trgovec v Trbiži; Karol Gelbfuss l. r., posestnik hotela v Trbiži; J. Rabič l. r., gostilničar in posestnik v Kranjski gori; Al. Schrey l. r., poštar in trgovec s čebelami na Jesenicah; J. Trink l. r., ravnatelj v Trbiži: D. Koller l. r., nadučitelj v Trbiži; Martin Trödthandl l. r., posestnik in strd. v Trbiži.

Opomba. Razstava čebelarskega orodja traja od 23. do 26. novembra t. l.

Tehnično poročilo

k projektu o izsuševanji ljubljanskega močvirja.

To poročilo je glavnemu odboru za obdelovanje močvirja predložil Ivan pl. Podhagsky, uradno pooblaščen civilen inženir.

Množina najviše vode.

(Dalje.)

Pri Gruberjevem kanalu vidimo, da stoji njegova najplitvejša voda na kvoti 281,80, tedaj za 2,4 metra više, kot njegovo novo dno. Ako pa vzamemo, da je srednja višina vode pri ljubljanskem državnem vodomeru za 1·25, tedaj pri izlivu kanala samo za 0·5 metrov viša, da zamoremo namreč razsoditi, kako bode stanje vode vplivalo na napredek del, tedaj vidimo, da bi to stanje vode s kvoto 282,30 tak vzpor napravilo, da bi segal v Ljubljanici do vzporne zatvornice.

Te razmere tedaj neobhodno tirjajo pomoči, kajti kubični meter kopanja je pod vodo kacih osemkrat dražji kot na suhem, in kubični meter razstreljenega kamenja velja pod vodo 12 gold., med tem, ko pride na suhem na 1 gold. 8 kr. ne gledé na to, da se dajo na suhem izstreljani kosovi porabiti za razni tlak, pod vodo izstreljano gradivo pa ni za nobeno rabo.

Ko bi se tedaj gledé znižanja srednje višine vode od Gruberjevega kanala dalje ne naredile nobene priprave, bi se moralo delati pod vodo, torej mnogo dražje, ali bi se pa moral Gruberjev kanal pri izlivu zapreti in z dovolj velikimi sesalkami voda odstraniti, ki bi lezla skozi. Oboje pa je enako nerodno in drago.

Ako na pr. računimo, da bi se pod vodo moralo kopati samo 2·20 metra globoko, znašala bi izkopana množina kacih 40·000 kub. metrov, ker zastaja vode kacih 2500 metrov in je največi profil kopanja 31.90 □ metrov velik; tolika množina bi stroške izdatno povikšala.

Zraven tega bi se bregovi na drug način z zidovjem zavarovati morali, kot je to sedaj napravljeno.

Da bi si pa pomagali na drug način, namreč z zidanjem zatvornic, o tem menim ni treba dalje govoriti.

Tedaj predlagam, da se v zadnjem kosu Ljubljanice od izliva Gruberjevega kanala dalje izkoplje kuneta s 6 metrov širokim dnom, in sicer še 1 meter globokeje, kot bi bilo treba pri prihodnjem dnu struge.

Korist te naredbe je dvojna, in sicer:

a) Najplitvejše vode v Ljubljanici se bodo s tem tako znižale, da se bodo vsa dela v njej kakor tudi v Gruberjevem kanalu čisto na suhem izvršiti zamogla, in

b) se bode vsled vpliva te kunete struga Ljubljanice gotovo sama dalje uravnavala in razširjevala, tako da skorej brez dvoma zadnji kos ne bode delal nobenih stroškov več.

Zadnjo trditev opravičujejo moja opazovanja pri Gruberjevem kanalu, kjer se je struga v primerno kratkem času po reguliranji celó na kamenitnih krajih poglobočila.

Sedaj je treba še pretresovati razmere, kako se bode voda Ljubljanice odtekala na daljini od Brda do Ljubljane.

Ko bodeta Ljubljanica in Gruberjev kanal toliko iztrebljena, da bode najviša voda (470 kub. metr.) stala pri ljubljanskem vodomeru za 2 metra niže, to je, na kvoti 287·042, tedaj je upati, da bode nova najviša voda pri vrhniškem mostu prišla do kvote 289·04. To je se ve da le mnenje, ki ga opravičuje praktični čut vodnega inženirja.

Stanje najviše vode se pa absolutno natančno ne dá določiti pri sedanjih razmerah odtekanja. Neposredno se nikakor ne dajo preračuniti podzemeljske vode, ki se zlivajo na Brdu, Bistri in Studencu v ljubljansko močvirje; tudi se ne morejo ceniti množine vode, ki padajo izpod neba na kraški svet. Ravno tako ni mogoče množine vode preračuniti, ki zastaja v stranskih pritokih.

Zatorej sodim, kakor rečeno, prihodnjo višino najviše vode v Ljubljanici samo po praktičnem svojem čutu tako, kakor je narisana v podolžnih profilih. — Pri tem pa menim, da se bode pad, ki se nahaja sedaj med vrhniškim mostom in državnim ljubljanskim vodomerom, zvišal od (290,80 — 289,042) = 1·758 na (289,042 — 287,042) = 2 metra za odpeljavo najviše vode.

Ako se to znižanje v teku nekaj let res izvrši, to je, ako bode Ljubljanica svojo strugo poglobočila vsled pada, ki je sedaj kacih 50 centim. veči in ki je primeren sedanji množini najviše vode ter ž njo nastaja, tedaj se bodo pač na nekaterih zelo izpostavljenih krajih, kakor na pr. pri zavoji v Podpeči, bregovi posipali; te bode treba o pravem času pregledati in zavarovati s priprostimi zagrajami s protja in druzimi deli, ki bodo bregove varovali.

Iz glavnega podolžnega profila Ljubljanice se vrhu tega vidi, da nasip južne železnice, ki je narejen vprek čez močvirje, sedanjo najvišo vodo precéj močno zajezuje med kilom. 1 — 13. — V prihodnosti bi znalo to ustavljanje vsaj za prvi čas še veče postati, ker 12 vzidanih podpiralnih pol v istini profil Ljubljanice za kacih 5 metrov skrči. — Ker pa sedanji leseni križevati most ne more dolgo trajati, je treba pred vsem čuvati, da se ne bodo nove pole zabijale v strugo in da se bode pozneje, ko postane most za nič, železna zgradba napravila čez Ljubljanico; tako bode struga popolnem prosta za odpeljavo najviše vode.

Predno končam o Ljubljanici in o delih, ki se pri njej morajo napraviti, moram še neko reč omeniti, ki je hitre pomoči potrebna. To je naprava primernih jarkov (kanalov) za ljubljansko mesto.

Kakor je znano, izlivajo se sedaj hišni jarki neposredno v Ljubljanico in pogled na odpadke, ki se valé iz deloma pokritih jarkov, je posebno pri plitvi vodi ostuden. Pri večih višinah vode pa se navadno ti odtoki zamašé, in potem jih je treba zopet odkriti in očistiti.

Ne gledé na zgubo, ki jo trpí vsled tega kmetsko gospodarstvo, ne gledé na te razmere, ki niso ravno v čast glavnemu mestu, ne gledé slednjič na zdravstveno škodo, ki nastane vsled tega, so zá-me v prvi vrsti važne težave, katere nastanejo pri izvršitvi obrežnega zidanja.

Razume se samo ob sebi, da se nisem mogel ozirati na vse te posamesnosti zidarije, ker bode naloga hišnih posestnikov, svoje hišne jarke primeroma popraviti, ko bi mestna oblast tehtno ne odstranila teh napak. A tudi v tem slučaji je težava pri izvršitvi obrežnega zidanja neizogibljiva.

Dobro bi tedaj bilo, da bi mestno gospodarstvo uže sedaj se odločilo za nov način, kako bi se odpadki spravljali, ali ko bi se ne hotelo ozirati na porabo odpadkov, da bi vsaj dva glavna jarka ob bregovih Ljubljanice skopati dali, predno se začne struga trebiti.

(Dalje prihodnjič.)

Naša živinoreja.

(Dalje.)

Enako, kakor nasproti blagajnici, skrbljeno je za živinorejce nasproti agentom.

Gledé agentov namerava tržni red to doseči v prvi vrsti uže s strogimi pogoji, katere zahteva pri njihovem imenovanji, ker mora biti dotična oseba popolnem zanesljiva, neomadeževane preteklosti in ker se mora zapriseči in ker mora vložiti zadostno varstvo. Dotična določila, na dalje splošne in posebne dolžnosti agentov in pa zažugani nasledki, ako bi oni svojih dolžnost ne spolnovali, dajejo ravno toliko poroštev za nepristransko in dobro izvršitev njihovega posla na trgu. Posebno pomenljivo pa je to, da so agenti od blagajnice popolnem neodvisni, ker ta jim nima odkazati nikakoršnega posla in ne prodaje, katero imajo posredovati. Posebni opravilni red, kateremu imajo izdelati načrt agenti sami, čegar potrjenje pa pripada višim oblastnijam, določil bo, kako se imajo blagajnici dohajajoča naročila razdeliti in oddajati posameznim agentom, da potem izvršujejo svoj posel in posredujejo pri prodaji.

Nasproti pa tudi prodajalci nimajo pravice pri prodaji svojega blaga zahtevati posredovanja gotovega agenta, ampak agentom je samo naročeno, ozirati se po moči na take želje.

Ta okoliščina v zvezi z določilom, da se ima vsaj polovica vseh zaslužkov, ki gredó po tržnem redu za posredovanje agentom, razdeliti po enako vsem agentom; načela pa, kako se ima ostali zaslužek razdelovati, določijo agenti sami, potem od posamezne kupčije naravnost noben agent nima dobička, tedaj mora strankam nasproti biti čisto nepristransk; agentu ni na tem, komu bolj na korist se sklene posamezna kupčija, vsem agentom skupaj pa mora samo po sebi biti ležeče na tem, da na trg prihaja kolikor mogoče več blaga, na čemur je enako ležeče tudi blagajnici.

Poroštvo za marljivo in skrbno izvršitev posameznih opravil pa ima občinstvo v tem, da uradniki na trgu agente nadzorujejo, da ima neko naravno nadzorstvo nad njimi blagajnica in konečno agenti sami nadzorujejo drug druzega, ker vsak dela za vse. Sicer se pa razume ob sebi, da ima prodajalec pravico gledé krmenja, prodaje in cene blagajnici dati naročila, katerih držati se je enako vezana blagajnica, kakor agenti, tudi zoper to ni nikakoršnega pomislika, da se lastnik

živine sam navzoč njene prodaje prav enako vdeleži, kakor do zdaj, ker vezan je samo, na trg prignano živino po blagajnici izročiti agentu, da jo ta spravi na odločen prostor na trgu; pri prodaji pa sme posredovati sam ali agent, kakor gospodarju po volji. Stranka sme tudi sam kupca poiskati in ceno dogovoriti, in v takem slučaji agentu ostaja samo vnanje posredovanje pri sklepu kupčije. Pristojbine so zmiraj enakomerno poravnati pri kupnini, in to enako tudi v vsakem slučaji plača blagajnica, bodi si da je kupec dober ali slab plačnik, ker to je edino le skrb blagajnična.

Iz vsega tega je razvidno, da pri omenjenem poslu blagajnice in agentov nikakor ni treba, da bi bil lastnik živine na trgu sam navzoč, ker je pričakovati, da bo na novo vredjeno posredovanje prodaje in plačevanja vsako posebej in skupaj popolnem vstrezalo živinorejcem, cena živine pa se naravno, prosto razvijala.

Plačila za prodajo in posredovanje (pristojbine) so zmerna in znašajo za prodajo govedine $^1/_3$ %, za posredovanje pa $^1/_2$ %, tedaj skupaj $^5/_6$ %, to je, $83^1/_3$ krajcarjev od 100 gold., tedaj se plača od vola prodanega za 300 gold. samo 2 gold. 50 kr. pristojbine.

Konečno je tudi vredno omeniti, da ima blagajnica tudi nalogo, po okoliščinah živinorejcem dajati na kup živine primerne predplače, kar je po okoliščinah važno in vsikakor pripravno sredstvo, gibanje kupčije na živinskem trgu oživljati.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske izkušnje.

Sir varovati plesnobe.

Živo apno se ugasi toliko, da razpade ter se preseje na tankem situ. S to drobno štupo se izdelan surov hleb odzunaj potrese. Apno pospešuje godenje pri siru in zadržuje, da se črvi dolgo ne zaredé v njem, plesnobo pa popolnem zabrani, ne da bi sirovo okusnost kaj kvarilo.

Sode in čebre snažiti.

Moka in otrobi se zamesijo v vodi, potem se ta tekočina zlije v dotično posodo in notri pusti, dokler ne zavre, to kisanje vzame posodi vsak neprijeten duh in plesnobo.

Spomini

na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Ko smo po opravljeni spovedi prišli zopet v baziliko nazaj, brale so se ravno pri mnogih altarjih svete maše; povsod se je nahajalo mnogo romarjev, in ta dan imel sem priliko, pobožnost Poljakov še posebno opazovati in ob enem tudi občudovati. Kako se ti ljudje zlasti med sv. mašo izgledno vedejo, mora se le videti. Pogosto se prekrižavajo; sicer so pa mirni, ko kamnit kip. Med povzdigovanjem priklonijo se tako nizko, da se s čelom skoraj dotaknejo tál. V kapeli sv. Rešnjega Telesa videl sem to jutro, po obleki soditi, neko zeló odlično gospó tega rodú. Bila je še precéj mlada, v črno napravljena. Sodil sem, da je bila morala ravno opraviti spoved; kajti pridša pokleknila je v stran altarja, prekrižala roki čez prsi, pripognila se skor do tal, in v tem položaji ostala kakor zamaknjena prav dolgo. Prava slika molijočega kerubina bila je to; ob enem pa izvrsten predmet kakemu podobarju.

Proti 8. uri pričeli smo se primikati romarji proti glavnemu velikemu altarju, kjer je bilo uže vse pripravljeno za sv. mašo. Kardinal Boromeo (slavni potomec iz sorodstva sv. Karola Boromeja) opravljal jo je, od sijajnega duhovskega spremstva obdan; iz njegovih rok prejeli smo tudi sv. obhajilo. (Ta gospod je zdaj uže v večnosti; kmalu po našem odhodu je bil umrl.) Poljaki so med sv. mašo in med obhajanjem ves čas prepevali svoje narodne pobožne, a zeló miloglasne pesmi, in prav iz dna srca pomiloval sem, da med tem sv. opravilom ni zadonela tudi kaka pesem slovenska, ki so — kar je res, je res! — pač dokaj lepše in ginljivše memo poljskih. Največi vzrok temu je bil, ker nismo Slovenci skup v eni gostilni stanovali, se premalokrat shajali in tudi do pravega časa se ne o tem dogovorili. Ker je bilo število obhajancev zeló obilno, tedaj gnječa velika, se nisem hotel preveč drenjati v sprednje vrste, in bil toraj bolj pri poslednjih. Po sv. obhajilu podal sem se koj dol pred „konfesijon“ in tu ravnal se po nasvetu pl. baronice Pilat-eve, soproge c. k. gospoda avstrijskega general-konzula iz Benedek, ki je o mojem odhodu v Rim ravno bila na oddihu v našem kraji. Govorila mi je takrat besede, katere sem postavil na čelo svojih „Spominov“; dostavila pa ob enem tudi, da se v Rimu mora za prav veliko moliti in prositi, potem se uže kaj izprosi in doseže. Prosil sem res prav zeló nadležno in za zeló veliko zá-se in za vse svoje mi drage, žive in mrtve. Koliko sem bil vslišan — Bog vé!

Moji sorómarji, s katerimi smo navadno najbolj hodili po Rimu, so se mi bili med obhajanjem zgubili; šel sem toraj po končani pobožnosti sam si poiskat zajutrka v bližnjo kavarno. Škoda, da sem bil to storil! Med časom namreč, ko mene ni bilo v baziliki, nosili so gg. duhovniki med osredjem romarjev, ki so bili v dve dolgi vrsti nastavljeni, v častnem sprevodu vse svetinje, ki se hranijo v Št. Peterski baziliki. Neizrečeno žal mi je bilo, ko sem prišel nazaj v cerkev in to izvedel od zopet najdenih znancev romarjev. Še ta trenutek iz dna srca in duše obžalujem, da sem bil zamudil ta prelepi sprevod.

Ker smo bili z znanci zdaj zopet skupaj, sklenili smo, koj tudi opraviti obiskovanje prve cerkve za sv. leto. Odločene so nam bile v to bazilike: Št. Peterska, Sv. Marije Vélike in sv. Janeza v Lateranu. Šli smo toraj gor k podolgasto-okrogli ograji, ki se nahaja spredaj pred „konfesionom“, in ker so bila vratica odprta, podali smo se prav dol nad grob kneza apostolov, sv. Petra. Bili smo tu tedaj v osredku prekrasnih dragocenosti in olepšav, ob enem pa tudi nekako v pravem osredji vsega katoliškega sveta. Prečastni gosp. dekan Kožuh so nam molili na glas predpisane molitve, ker smo imeli seboj bukvice sv. leta, sostavljene po mil. gosp. proštu dr. Ant. Jarcu. Obiskati se je morala vsaka bazilika po zaukazu dvakrat; zadostilo je vendar, da se je šlo le vùn čez prag dotičnega svetišča, in potem se je koj smelo iti nazaj, kar je veljalo kot drugo obiskanje. Tega polajšanja poslužili smo se tudi mi.

Ker nismo vedeli, kako bo naslednje dni s prostim časom, sklenili smo bili, koj popoludne še obiskovanje druzih dveh bazilik opraviti. Storili smo tudi po sklepu.

Kmalu po obedu napotili smo se od našega „hotel-a“ po cesti „Via del Babuina“, čez Španjski trg, memo „Propagande“ in naravnost dol proti baziliki „Sv. Marije Večje“. Uže iz daljave vgledali smo sloveče svetišče, ki ponosno stoji na eskvilinskem griču. Prišli smo od zadnje strani proti njej. Nenavadno visok zvonik

stojí jej na tej strani; nad vsako glavnih dveh kapel ob strani dvigujete se precéj visoki kuplji; presvetišče pa opasujejo okrog in okrog čez vso višavo griča zale kamnite stopnice. O pričetku tega svetišča pripoveduje povestnica to-le:

„Za čase papeža Liberija (352—366) živel je v Rimu bogato-premožen mož, patricijer Janez. Ker ni imel dedičev za svoje bogastvo, želel ga je obrniti v kako Bogu dopadljivo delo. V noči od 4. na 5. avgusta l. 352. prikaže se mu v spanji Marija in veleva mu, naj njej v čast pozida cerkev na mesti, kjer bo našel to jutro novo padli sneg. Ravno take sanje in v isti noči imel je tudi papež Liberij. V jutro 5. avgusta hitelo je ljudstvo vsega Rima na eskvilinski grič, kajti velik prostor ondi bil je obeljen z novim snegom. Papež Liberij in patricijer Janez sta oba spoznala v tem potrjeno ponočno prikazen; papež sam je zdajci v ta sneg začrtal obris cerkve, ki se je nemudoma tudi zidati začela ter posvečena bila v čast Marije. Gledé na čudež „avgustovega“ snega (ko je v Rimu navadno največa vročina) imenovana je bila cerkev „Naša ljuba Gospa Snežnica“; v spomin na papeža Liberija: „Liberijeva bazilika“; zarad svetinj Jezusovih jaslic, ki se v tej baziliki hranijo: „Naša ljuba Gospa pri jaslicah“; zarad njene starosti in velikosti kot najznamenitnejša med vsemi osemdesetimi v Rimu Mariji na čast pozidanimi cerkvami nosi pa odlično imé „Sv. Marija Večja“ (S. Maria Maggiore).“

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Akademija zdravnikov v Parizu* odgovorila je na vprašanje naučnega ministra, koliko časa za kozami, davico in na enako nalezljivih boleznih oboleli otroci ne smejo v šolo med druge šolarje, da ta nalezljivost traja 40 dni, ne gledé na to, ali je bila bolezen bolj ali manj huda, ker se od lahko bolnega enako nalezejo hude in nevarne bolezni.

Obravnave deželnih zborov.

Deželni zbor kranjski.

Sedma seja 26. sept. (Dalje.) Dr. Vošnjak v daljem govoru obžaluje, da je deželni predsednik zagovarjal deželni šolski svèt, ki ni pritožbam in željam slovenskim nikdar pravičen, kritizira nemški „Schulverein“, čegar ustanovljene šole bo slednjič moral vzdržavati deželni zaklad, toži, da med cesarskimi uradniki ni nobene discipline, da se vladnega načelnika nič ne bojé, ker se jim nič ne zgodí, narodnim pa se je dosti hudega zgodilo. Slednjič prime Gariboldija, ki se zdaj dela tako hudega nemca, ko je pa prej bil celó naroden poslanec in l. 1867. kot naroden šišenski župan Hrvate po slovenski šegi s kruhom in soljo pozdravil.

Deželni predsednik Winkler potem dr. Vošnjaku odgovarjaje v slovenskem govoru opomni, da ni branil deželnega šolskega sveta, ampak samo pojasnoval, česa se je držal pri svojih sklepih gledé učnega jezika v maverlski šoli. Ako se je zgodila komu krivica, naj se obrne do dotičnih merodajnih viših oblastnij. Gledé večkrat imenovanega okrajnega šolskega nadzornika pa omenja, da se reč natanko preiskuje in da pride v kratkem na vrsto tudi Linhart.

Poslanec Svetec: Ni mi po mnogih vprašanjih mogoče izvedeti ene stvari, katero bi jaz tako rad poizvedel in katera je bistvena: je li namreč nemški „Schulverein“ izročil šolsko poslopje v last občini v Maverlu, akoprem je sklep tak, da se podučuje poleg nemškega učnega jezika tudi slovenski jezik kot obligatni učni predmet. Ta določba pa je očitno proti postavam in taka ostane, kajti §. 19. državnih osnovnih postav odločno določuje, da se ne sme nikdo siliti k učenju druzega deželnega jezika. Tu pa naj bi se proti tem načelom ravnalo pod pokroviteljstvom nemškega „Schulvereina!“ Gosp. Anton vitez Gariboldi hvalisal je kot načelnik „Ortsgruppe Laibach“ nemški „Schulverein“, a to ne velja mnogo, po pregovoru: „Vsak berač svojo mavho hvali!“ (Klici: Istina! Občna veselost.)

Ko so bratje Čehi na Dunaji prosili, da bi se jim dovolila česka privatna ljudska šola ob njih stroških, odbil jim je deželni šolski svet niže-avstrijski to opravičeno prošnjo in minister extra statum, g. dr. Weitlof, predsednik nemškega „Schulvereina“, je bil poklican, da je izdal dotični referat. Ko se je pa v Holeševicah, v popolnem češki občini, zaprla nemška šola nemškega „Schulvereina“, takoj podal se je Weitlof na pot in se v Pragi pri cesarskem namestniku pritoževal, kaka krivica se godí nemškemu „Schulvereinu“ in Nemštvu. Tu se pač vpraša, velja li povsod enaka mera? Vsak nepristransk človek bode po tej meri tudi sodil in odkritosrčno izjavil, da so nameni nemškega „Schulvereina“ le germanizatorični in taki so bili in taki ostanejo! (Dobro! dobro!)

Zdaj se oglasi stari Dežman, ki pa govori tako zmedeno in smešno, da je njegov govor bolj za „Brenceljna“, ko za resnobne ljudi. Svoje dolge otrobe konča s trditvijo, da uže vsak posel več dobi, če zna nemški, na pr. po 6 gold. na mesec, tisti pa, ki tega ne zna, le po 4 gold. Ko slednjič konča, se mu krohota vse, galerija in poslanci.

Poslanec gosp. Navratil:

Lansko leto sem bil prisiljen, gosp. deželnemu poslancu Dežmanu povedati, da dobro ne vidi, letos pa mu moram reči, da dobro ne sliši ali pa noče prav slišati. Trdil sem v svojem govoru, da je med 45 učenci šole maverlske 15 nemških, 30 pa slovenskih; prav za prav je 11 Nemcev, 31 pa Slovencev. On pa trdi, da so prebivalci skoraj sami Nemci. Da dokažem z avtentičnim pismom, da jaz resnico govorim, on pa, kakor po navadi, poslušalce slepi, naj mu preberem dotični pasus iz naredbe vis. c. kr. deželnega šolskega sveta od 5. maja 1882. št. 550, ki se glasi: „In Bezug auf die Bestimmung der sprachlichen Einrichtung für die bewilligte öffentliche Volksschule in Maierle ergibt sich aus dem vom k. k. Bezirksschulinspektor laut Bericht vom 8. Jänner l. J. Z. 141 eingehend gepflogenen Erhebungen folgendes: Von den 45 Schulkindern der Nothschule beziehungsweise der Schulgemeinde Maierle sprechen und verstehen 14 nur slovenisch, weitere 9 sprechen slovenisch und verstehen etwas weniges deutsch; slovenisch und deutsch sprechen 7, deutsch sprechen, verstehen aber auch etwas slovenisch 4, nur deutsch sprechen und verstehen 11. Hiernach ergibt sich mit Rücksicht auf den Zweck eines erspriesslichen und gedeihlichen Schulunterrichtes die Nothwendigkeit einer Theilung des Unterrichtes in einer deutschen und einer slovenischen Abtheilung mit Einführung des Halbtagsunterrichtes, wobei abwechselnd die eine Abtheilung Vormittags und die andere Nachmittags nach dem vorgeschriebenen Lehrplane den Unterricht zu geniessen hätte.

Nach dieser Eintheilung hat für die deutsche Abtheilung die deutsche und für die slovenische Abtheilung die slovenische Sprache als Unterrichtssprache zu gelten, in der letzteren zugleich die deutsche, in der ersteren aber die slovenische Sprache als Lehrgegenstand zu bestehen.

Hiedurch wird zugleich den Intentionen des deutschen Schulvereines wegen Begründung einer Schule in Maierle **innerhalb der gesetzlichen Grenzen möglichst** Rechnung getragen."

Kar se tiče učitelja maverlske šole za silo, katerega on hvali, da ga prehvaliti ne more in za katerega se navdušuje, da mu uže sape zmanjkuje, naj mu povem, da je ta njegov „Schulfreund" uže davno odstavljen. (Zbornica se na ves glas smeja.) Nemški „Schulverein" ga je prav pridno z denarjem podpiral, on pa se je bil vrgel z vso strastjo na sladko kapljico in pozabil popolnem na krompir, fižol, šolo in „Schulverein". Evo dokaza iz zgoraj omenjene naredbe vis. c. k. dež. šolskega sveta: „Die vom k. k. Bezirksschulrathe verfügte **Enthebung** des bisherigen Nothschullehrers in Maierle wird zur Kenntniss genommen." Tako je končal slavni „Schulfreund" Dežmanov. (Viharen smeh in plosk v zbornici in na galeriji; nemškutarji sami grajajo konfuznega Dežmana.)

Poročevalec dr. Schrey pravi, da vse hujskanje proti nemški šoli v Maverlu izvira od c. kr. okrajnega šolskega sveta v Črnomlji. Ta je tudi povzročil, da so se Nemci za Slovence katastrirali! Sploh pravi, da je v Maverlu le 7 Slovencev in 45 Nemcev, v obče pa zahteva ta generaldiktator Nemcev, naj slovenski poslanci ne izgovarjajo „Maverle", ampak „Maierle", kajti to je nemška vas. (Glasen smeh.)

Potem se glasuje o vseh posameznih predlogih odseka in se isti sprejmo. (Dalje prih.)

V deželnem zboru koroškem

sedi samo eden Slovenec in ta je vrli in neustrašljivi boritelj gosp. profesor Andrej Einspieler. Da so v takem zboru besede njegove vse bob ob steno, se razume samo po sebi; vendar jim vrli mož krepke pod nos drobi. Kaj tacega je storil tudi pri razpravi o šolskem proračunu, kjer je posebno lotil se žalostnih šolskih razmer na Koroškem sploh, za slovenske otroke pa še posebej. Rekel je, da tožbe o šoli na Koroškem so trojne: v verskem, denarnem in narodnem obziru. Vera se povsod iz šole izriva, lansko leto je 47 občin poslalo državnemu zboru peticijo za katoliške šole, ker prebivalstvo, tako nemško kakor slovensko, hoče, da se otroci podučujejo na verski podlagi. — Dalje je dokazal, da ta nova šola je pri vseh velikih napakah po vrhu še silno draga, stroški rastejo leto za letom, od 11.680 gold. leta 1873. so poskočili za 1883. leto na 318.522 gold. Koroška je toraj v 10 letih za šolo plačala 2 milijona in 730.000 gold., pa še 17.120 gold. šolskih kazni. Pa če bi še dobra bila šola, naj bi še bilo; vsaka dobra stvar je tudi draga; ali da ta šola ni dobra, kaže toliko ponesrečenih otrok in pa to, ker je za prestop v srednje šole treba še posebnih pripravnic.

Kar se pa tiče pritožeb v narodnem obziru, je rekel gospod Einspieler:

„Teh pritožeb Nemci k sreči ne poznajo, saj imajo svoj materni jezik po vseh šolah; ali Slovenci na Koroškem, akoravno imajo 117 župnij s slovensko pridigo, nimajo ne ene ljudske šole slovenske! Ako se pomisli, kako raznovrstni predmeti se v šoli podučujejo, če se dalje pomisli, kako pomanjkljiva je vednost in omika nemških iz nemških šol izstopajočih učencev, se pač lahko prevdari, kako je v tem oziru s slovenskimi otroci, izstopajočimi iz nemških šol. Vpiljene nemške besede je otrok v vsakdanjem občevanji naglo pozabil, slovenščine se učil ni in zdaj je pri kraji z daljim izobraževanjem. Ko so pred nekoliko leti slovenske občine prašali, hočejo li imeti poduk nemški, in ko so prikimale, se je po pameti to moglo razumeti samo tako, da se slovenski otroci podučujejo v slovenskem jeziku, nemščina pa je učni predmet. Zdaj pa nemščina uže v najnižem razredu velja za glaven predmet, slovenščina je le tako postranska reč in se tako zanemarja, da učenci še v drugem razredu ne znajo brati slovenskega katekizma; tudi se pri dovoljevanji priklad posebno gleda na prizadevanje učiteljevo pri ponemčevenji slovenskih otrok. Slednjič se mi zdi, da je v najnovejšem času postalo načelo to, da v takih slovenskih šolah, kjer sta po dva učitelja, sme biti eden izmed nju nemec. Še celó šolsko molitev molijo otroci po nemški. Slovenci se ne vpirajo naučenju nemščine; le to gotovo pametno misel imajo, da potrebno mora imeti prednost pred koristnim. Potrebna je splošna človeška izomika, katero si cel narod pridobiti more le na podlagi maternega jezika; zato je Slovencem slovenščina potrebna, nemščina pa koristna. Da pa to prekucnejo, koristno stavijo pred potrebno in tako narod slovenski hočejo zadržavati v napredku, o tem se glasé tožbe in se bodo glasile, dokler jim ne bo pomoči in rešenja. Tožbe so zadonele tudi uže v državnem zboru in v ministerstvu in zaupno pričakujejo Slovenci od državnega zbora in ministerstva varstva, pomoči in rešitve."

Tako je govoril vrli koroški branitelj narodnih pravic, zato so pa nemški časniki padli po njem kakor besni.

Naši dopisi.

Skopo na Krasu 17. okt. (*Kraj najbolj okusnega „terana".*) Pri nas kakor povsod se milo oziramo po lepem vremenu, a zastonj. V nedeljo in ponedeljek se nam je prijazno solnce prikazalo; tako smo up imeli, v malih dneh pšenico sejati; a zopet danes lije dež, kakor navadno uže 30 dni. Ajdo, dosti zrnato, še le žanemo, bati se je, da izgnjije na njivi, ker tù kozolca nihče nima.

Vinska trgatev je končana, ponašati se smemo s srednjo letino. Nekateri imamo pravega slastnega „terana". Stari „teran" je nekdo prodal po 36 gld. kvinč (60 bokalov). Novo bi se znalo zdaj kupiti po 12—13 gold. vedro, kvinč po 18—19 gold. V malem času bode cena gotovo poskočila, ker vsa okolica, posebno Vipava, je bila po toči več ali manj poškodovana.

Skopo zeló napreduje v dušnem in materijalnem oziru. Malo je ljudstva, vendar imamo čitalnico. Vino napravljajo po novi sistemi, mošt v zaprtih posodah vré, vino je okusno in se ne spridi, ima pravi „boket", svoj poseben okus in duh je stanoviten.

V malo letih so iz pustega, skalovitega Krasa napravili lepe, krasne, plodonosne vinograde in njive. Varčno ravnajo z gozdnim drevjem ter ne sekajo mladih dreves in tako vidiš tù prelepe, prijazne vabljive loge. Dobi se tù izvrstna kapljica tropinovca ali vinskega žganja, ako hočeš celi hektoliter. Cesta iz Sežane in ona iz Opčine proti Skopemu in naprej v Vipavo se marljivo izravnava, širi, lepša. Slava dotičnemu skrbljivemu cestnemu odboru! A. K.

Prem 23. okt. (*Različno.*) „V napredku je spas", veli znana in stara prislovica. Da se more pa napredovati, potrebni ste v prvi vrsti dve reči: praktični poduk in dejanski zgled. V dejanski in posneme vredni zgled drugim naj mi bode danes dovoljeno, od tukaj in iz okolice nekoliko v resnici naprednih in zaslуženih gospodov posestnikov v „Novicah" javno navesti, česar upam, mi za zló jemali ne bodo.

Ti-le so: Janez Valenčič, mlinar, trgovec in posestnik v Kilovčah, hiš. št. 1, kateri je na vsako stran gledé kmetijstva pravi naprednjak, sosebno odlikuje se pa še v sadjereji. On ima uže več let sèm malo in primerno drevesno sejalnico s prilično drevesnico vred. Zadnja leta požlahnil je po svojih zemljiščih več sto sadnih drevesec, a letošnjo spomlad nasadil je ob glavni cesti poleg svojega zemljišča in po drugih brežinah na novo do 300 češpljevih dreves.

Janez Renko iz Prema, hiš. št. 81, je uzoren sadjerejec; njegova zemljišča morajo se spoznati uže od daleč po lepo osnaženem sadnem drevji.

Josip Dekleva, posestnik ravno od tukaj, hiš. št. 21, je pa uže star in marljiv sadjerejec, kateri se je v tej stroki zadnja leta tako rekoč do popolnosti povspel; ta mož je v svojem življenji uže na tisoče dreves z najboljšim vspehom požlahnil.

V občini Janeževo Brdo odlikuje se gledé sadjereje sosebno Franjo Tomažič, po domače Rolih. Vsako spomlad je ta mož gledé sadjereje v polnem pomenu besede neugnan.

Visokočastiti gosp. župnik Anton Žgur je za časa svojega tukajbivanja vse brezštevilno drevje raznih sadnih plemen po farovških zemljiščih po najnovejših in najboljših sadjerejskih pravilih osnažil, več sto drevesec na novo nasadil in požlahnil ter velik vinograd z dobrimi trtnimi vrstami z velikimi gmotnimi stroški z nova nasadil.

Josip Matko, posestnik v Bitinji, hiš. št. 17, trudil se je s svojimi pridnimi sinovi celih dolgih 15 let sèm na prav slabem, pustem in z dračjem zaraščenem kamnitem zemljišči, katero je okolo do 4000 □ metrov v izgleden vinograd prav stvarno pretvoril. Pri tem trudapolnem in jako težavnem podvzetji imel je pa tudi prav velike gmotne stroške, katere težavno pogreša; nad vse zasluži kake denarne podpore, ker vse delo še ni dovršeno in ga bode še marsikaki krvavi žulj, kakor tudi še marsikako žrtvo iz žepa stalo. Poleg tega je pa tudi on s svojimi sinovi vred izgleden sadjerejec.

Andrej Frank iz Prema, hiš. št. 16, posestnik in c. k. poštar, je na vse strani uzoren kmetovalec. Ta vrli mož je v zadnjih časih mnogo puste, brežinaste zemlje v plodonosno pretvoril ter jo s sadnim drevjem in trtami zasadil. Njegovega posestva zemljišča odlikujejo se vidno memo drugih gledé obdelovanja in pridelkov. Nasaditi in požlahniti dal je v zadnjih letih več sto sadnih dreves na novo. Njegova živinoreja je uzorna.

Ravno tako odlikujejo se v splošnem kmetijstvu tudi še sledeči gospodarji: Janez Baša iz Bitinja, hiš. štev. 9, Anton Špilar iz Turna, hiš. štev. 1 in Pavle Renko iz Nadanjega Sela (Rekadola), kateri so svoja posestva, od kar jih posedujejo, na vse strani izgledno zboljšali, poleg tega se pa tudi umne sadjereje in racijonalne živinoreje krepko poprijeli. Josip Mihačič, sin, v Čeljah hiš. št. 6, postal je v zadnjih dveh letih resnično zavzet in marljiv sadjerejec, kateri je v svoji občini sam na stotine sadnih dreves v tem času požlahnil ter v tem obziru svojim občinarjem kot uzoren in spodbuden izgled s prav dobrim vspehom služi.

Še to naj tu omenim, da Janez Valenčič je poleg uzornega sadjerejca tudi pravi naprednjak v kmetijstvu (poljedelstvu) in živinoreji. Ta vrli in blagi mož ravna se prav strogo po vseh pravilih naprednega kmetijstva; njegove senožeti, polja, vinogradi in živinoreja vse skupaj kaže pravega moža naprednjaka. Toraj javna čast in slava vsem navedenim gospodom za uzorni in spodbudni izgled, s kakoršnim druge svoje sosede na vse strani k dobremu dejansko spodbujajo!

(Konec prih.)

Iz Ljubljane. (*Novo imenovani nadzorniki za ljudske šole na Kranjskem*) razglašeni so bili pretekli teden, in to po številu 12, imenovani so:

Za okraj postojnski nadučitelj Thuma,
za okraj kočevski nadučitelj Spintre,
za okraj krški profesor Wurner,
za okraj kranjski profesor Pirker,
za Ljubljano profesor L. Gariboldi,
za okolico ljubljansko nadučitelj Levstik,
za okraj litijski baron Taufferer,
za okraj logaški učitelj Gerkman,
za okraj radoljški dekan Keše,
za okraj novomeški profesor Vodeb,
za okraj kamniški učitelj Žumer,
za okraj črnomaljski nadučitelj Jeršinovec.

Med imenovanimi nadzorniki v prvi vrsti britko pogrešamo dosedanjega vrlega novomeškega nadzornika gosp. A. Drganca, razun tega pa pogrešamo dolgo vrsto prememb v osebah nadzornikov, katere bi bili za čas vlade Taaffe-ove po slovesno danih nam obljubah o vresničenji narodne enakopravnosti po pravici smeli pričakovati. Posebno čudno in žalostno za našo šolsko opravo pa je to, da bi se ne mogel dobiti med duhovščino za naše šolstvo velezasluženo ali med veliko gardo starejih naših učiteljev gospod, kateri bi mogel po znanstvu litijskega okraja, po svoji učenosti in po izkušenosti v šolstvu odvagati Višnjegorskega barona Taufferer ja, o katerem je svetu le toliko znano, da je bil prav marljiv učenec nekdanjega litijskega glavarja Vestenecka, imena sošolca njegovega iz gimnazije ali vseučilišča pa do danes še nismo mogli zvedeti.

Ako bi bila med imenovanimi tudi še Linhart in Sima, potem bi se bilo to gotovo sploh smatralo za priznanje njunih različnih, dobro znanih zaslug pri šolstvu; tega si pa menda celó minister Conrad ni upal. — Okraj kamniški opravil je pri novi premembi dobro, iznebivši se Sime ter dobivši na njegovo mesto zelo marljivega in nadepolnega učitelja Andreja Žumerja. — Sploh nas, ki po dolgih skušnjah predobro vemo, kaj imamo pričakovati od sedanjega naučnega ministra Conrada, tako imenovanje šolskih nadzornikov ni čisto nič iznenadilo, ker nismo ničesar pričakovali. Znači se to imenovanje po vsem prav enako z vsemi dosedanjimi čini imenovanega ministra, da na kratko rečemo, duh, ki veje iz tega imenovanja, je prav tisti, o katerem se je tudi pretekli teden izrekla državna sodnija gledé dveh českih šol.

— (*Dr. Tonkli in K. Klun*) odpeljala sta se pretekli ponedeljek k zborovanju delegacij v Budim-Pešto. Zborovanje se prične danes; včeraj imele so stranke privatno posvetovanje; jutri sprejme cesar avstrijsko in ogersko delegacijo na kraljevem gradu v Budimu. — Pričakuje se, da posel delegacij letos ne bode tako težaven kakor mnogokrat, ker bo menda svota za skupne avstrijsko-ogerske potrebščine manjša memo lanske.

— (*Shod volilcev ljubljanskih*) sklican je za nedeljo 29. t. m. zjutraj v čitalnično dvorano, da se dogovoré o volitvi poslanca za državni zbor, katera bode dne 9. novembra.

— (*Prvi javni „Sokolski“ večer*) v letošnji zimski sesiji bode v nedeljo dne 5 novembra t. l. v prostorih restavracije ljubljanske čitalnice. — Program priobčimo pozneje. — Muzikalni del programa izvrševala bode sl. c. kr. vojaška godba domačega pešpolka barona Kuhna.

— (*Na deželni vino- in sadjerejski šoli na Slapu pri Vipavi*) se bode 30. dne t. m. zjutraj od 9. ure naprej vršila skušnja, h kateri so prijatelji kmetijskega napredka uljudno povabljeni.

— (*Živinorejce*) vnovič opozorujemo, da se bode dne 30. dne t. m. v Kranji prodajala po c. k. kmetijski

družbi pod navadnimi pogoji rudeča pincgavska govedina.

Oklic.

Kmetovalcem, ki želijo pravega ruskega lanenega semena po znižani ceni za pomladansko setev, naj to naznanijo in koliko ga potrebujejo, odboru c. kr. kmetijske družbe zadnji čas do svečnice prihodnjega leta.

Glavni odbor c. kr. družbe kmetijske
v Ljubljani 25. vinotoka 1882.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Več ministrov, med njimi Bilandt in Taaffe, podalo se je v Pešt, kjer se pričenja z zborovanjem delegacij važno politično gibanje. — Pretekli teden godilo se je naučnemu ministerstvu, oziroma njegovemu odgovornemu načelniku ministru Conradu, prav hudo, nič manj kot dvakrat izrekel je najviši sodnik, namreč: državna sodnija, da je naučno ministerstvo prelomilo član XVII. in član XIX. državnih temeljnih postav; prvič, ker ni dovolilo naprave češke ljudske šole; drugič, ker je zaukazalo v českih občinah na Nižeavstrijskem v nemščini podučevati krščanski nauk.

Iz Prage. — Nemška stranka deželnega zbora skušala je skleniti na nos na vrat s svojo večino v zadnji seji, v Pragi napraviti nemško poletno gledališče s stroški 800.000 gold.; narodna stranka je ugovarjala v odseku rekoč, da se vendar ne mudi tako, da bi se brez prevdarka potratno izdalo toliko denarja, da so Čehi svoja gledališča ustanovili iz prostovoljnih darov, pa to je bilo vse bob ob steno. K sreči bil je po ces. namestniku izrečen sklep zbora ravno, ko se je imela pričeti obravnava tega predloga. — Kaže se skoraj, da uže tudi v Pragi ustavoverska večina požiga za seboj mostove v strahu, da ji prav kmalu in morebiti nepričakovano odklenka.

Iz Trsta. — V Ronkah vjeti „irredentovec" Oberdank, ki je hotel cesarja umoriti z bombo, obsojen je bil od vojaške sodnije k smrti; mati njegova je baje šla cesarja prosit milosti ter zbolela v Beču. Pravijo, da je Oberdank po svoji obsodbi vse obstal, imenoval nek tudi imena druzih zarotnikov in tovarišev; zavoljo teh izpovedeb misli se, da bo pomiloščen, akoravno ga sodnija ni priporočila za pomiloščenje. — Razstava močno pojema, samo ob nedeljah se polnijo še prostori, posebno ob lepem vremenu.

Beligrad. — Pretekli ponedeljek vrnil se je kralj Milan od svojega potovanja ter šel krog 11. ure zjutraj v glavno cerkev zahvalit se Bogu za srečno dovršeno potovanje. Pa, ko gré po cerkvi, vstrelí na-nj ženska z revolverjem, ne da bi ga bila zadela; ko je hotela še drugič streljati, izvije ji kraljev adjutant revolver iz rok, ljudstvo pa jo je hotelo na mestu končati; le z veliko težavo spravili so jo živo v zapor; imenuje se Ilka Markovič in je vdova polkovnika, ki je bil vsled Topolskih dogodeb zarad veleizdajstva k smrti obsojen in vstreljen. — Še tisti dan, ponedeljek popoludne, sešel se je ministerski svèt pod predsedstvom kraljevem; prišla je deputacija belogradskega mestnega zastopa čestitat kralju k srečno prestani smrtni nevarnosti; deputaciji odgovoril je, da vse zaupa srbskemu narodu, in pokazati to, peljal se je kmalu potem skupaj z adjutantom brez vsikakoršne straže v odprtem vozu k zahvalnici v cerkev in potem po mestu, kjer ga je ljudstvo z nepopisljivo navdušenostjo pozdravljalo. Naš cesar in drugi vladarji čestitali so kralju s telegrafom k srečno prestani nevarnosti. Včeraj bila je po naročilu mestnega zastopa v katedrali slovesna zahvalnica. Iz vseh krajev dežele dohajajo od poslanstva kralju čestitat. — Ogerski list „Nemzet" pripoveduje o zaroti, kateri so na sled prišli v Sistovi. 17 srbskih zarotnikov je neki dobilo nalog, kralja umoriti; o tej zaroti poročalo se je kralju in zato je šel prav nepričakovano na Rumunsko in od tod enako nepričakovano hitro po drugi ladiji v Beligrad.

Francoska. — Zmiraj bolj se širijo nihilistično-komunistični napadi na premoženje in življenje mirnih državljanov; vlada sama opirajoč se na silo, žuga z zapori, pa kljubu temu se osnovano roparstvo širi bolj in bolj po celih okrajih.

Iz Egipta. — Egipčanska in angleška vlada dogovorile ste se, da bodeta Arabi pašo zagovarjala dva angleška advokata.

XIX. izkaz doneskov

za spominek dr. J. Bleiweisa vit. Trsteniškega.

Nabral gospod Ivan Murnik:		
Gospod Stare Jul., posestnik v Kamniku	15 gld.	— kr.
„ Orel, posestnik in trgovec v Kamniku	1 „	— „
Nabral gosp. Karol Šavnik v Kranji:		
„ Šavnik Karol, lekarničar v Kranji	10 „	— „
„ dr. Mencinger Janez, odvetnik v Kranji	5 „	— „
„ Omerza Fr., trgovec v Kranji	5 „	— „
„ Pirc Matej, trgovec v Kranji	2 „	— „
Gospa Florjan Katarina, posestnica itd. v Kranji	2 „	— „
Gospod Krišper Rajmund, trgovec v Kranji	2 „	— „
„ Sajevic Ferdinand, trgovec v Kranji	5 „	— „
„ Majdič Peter, lastnik umetnega mlina itd. v Kranji	10 „	— „
„ Torkar Matija, župnik v Košani	2 „	40 „
„ Oblak Franc, računski svetovalec v Sarajevu	1 „	— „
Skupaj	60 gld.	40 kr.
K temu v zadnjem listu izkazanih	1427 „	30 „
Skupaj do zdaj	1487 gld.	70 kr.

Žitna cena

v Ljubljani 18. oktobra 1882.

Hektoliter: pšenice domače 7 gold. 80 kr. — banaške 9 gold. 97 kr. — turšice 6 gold. 80 kr. — soršice 6 gold. 70 kr. — rži 5 gold. 36 kr. — ječmena 4 gold. 71 kr. — prosa 5 gold. 53 kr. — ajde 4 gold. 53 kr. — ovsa 2 gold. 60 kr. — Krompir 2 gold. 77 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Alojzij Majer. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.